

БИБЛИОГРАФИЈА

Бранко Тошовић
РУСИ О ВУКУ

МАТИЦА СРПСКА

Прештампано

из Зборника Матице српске за славистику
број 36/1989.

167-183

Бранко Тошовић

РУСИ О ВУКУ

Вук Караџић, његов живот, стваралаштво и резултати у области језика, књижевности, фолклора и др. предмет су многобројних истраживања код нас и у свијету. Од земаља у којима су још за његова живота започела та проучавања која се и данас настављају једно од првих мјеста заузима СССР, односно Русија: до сада су на своме терену објављени многобројни радови у периодици, написан је низ посебних студија или је на неки други начин освјетљена личност Вука Караџића и његово дјело. Код нас је анализи руске оцјене посвећено неколико радова (*Вулетић*, 1964; *Добрашиновић*, 1963, 1964, 1966; *Лалић*, 1964; *Радошевић*, 1939; *Тошовић*, 1987 и др.), међутим ми још увијек нисмо дали цјеловито тумачење ставова руских и совјетских научника о Вуку, чак их нисмо довољно ни представили југословенском читаоцу. У овој раду жељели смо да презентирамо, у облику краћих извода, нека мишљења о Вуку и његовој активности. Из њих се, између осталог, може видјети како је временски текла та анализа, шта је карактеристично за поједине периоде (рецимо, за XIX вијек или 60-те године XX стољећа) и шта доминира у руским погледима. У ствари, то је хронолошки преглед руских тумачења, који обухвата период од 1824. до 1987. године, садржи 50 цитата од 35 аутора, међу којима се налазе познати научници, нпр. Виноградов, Гутков, Дмитријев, Срезњевски, Н. Толстој, Филин и др. На крају је дата библиографија радова, претежно лингвистички оријентисана. Она обухвата и прилоге наших истраживача који су се бавили руском оцјеном Вукове дјелатности или од носом Вука и Руса.

Греч Н. (1824)

Још се мора истаћи да су Вук Стефановић и неки други нови српски писци залуд наумили да кваре древну словенску азбуку прављењем нових слова и увођењем ортографије туђе и стране за Словене. Умјесто да зближују Србе са Русима и да тиме олакшавају узајамну размјену њихових домаћих дјела они раскидају савез склопљен између њихових језика у најстарија времена прихватањем Ђирилове азбуке. Зашто се не би задржао правопис којим су се користили Рајић и други учени и паметни Срби? (249)

Полевој Н. А. (1827)

Али, колико можемо судити о српској књижевности, највише су јој до нијели користи у последње вријеме радови Д. Давидовића и нарочито Вука Стефановића Караџића (...). Они су први доказали да и сама ћирилична слова, будући да не изражавају све гласове српског језика, морају бити исправљена и зато су се одлучили да употребе грађанска руска слова додавши

пет посебних слова за српске посебне гласове (...) В. Стеф. Караџић потпуно се посветио домаћој књижевности и колико су му радови многобројни толико су и важни (142—143).

Погодин М. П. (1836)

У Бечу сам хтио да се најприје упознам са Вуком Караџићем, познатим српским писцем, и Копитаром, научником достојним пријатеља Дубровског (...) Сада Вук најмјерава да приступи новом знатно проширеном издању Српских народних pjesама, са разним напоменама и објашњењима, другом издању Српског рјечника и изради обимне Српске граматике. Веома би желио да следеће године обиђе Хрватску, Истру и Далмацију; али Бог зна да ли ће му то омогућити средства: сав његов приход састоји се од сто дуката, које добија као пензију... (41—42).

Срезњевски И. И. (1843)

Хвала му и да му се множе читатељи и претплатници његових књига. Међутим, не можемо а да не кажемо од срца да би и *језик* могао бити чишћи и *правосис* у складу са *духом српског говора*. У језику већ има превише много руских ријечи, а правопис, иако је, на жалост, и раширен међу Србима, ничим не може бити оправдан (74).

Срезњевски И. И. (1844)

Он је први упознао Европу са тим сјајним дјелима народне поезије и данас остаје код Срба најбољи познавалац те ствари, немајући себи сличног и као успјешан сакупљач и као паметан издавач (400).

Срезњевски И. И. (1846)

Нека Свевишњи ојача живот овог научнога посленика! Дао му Бог снаге да заврши све оно што је предузео! А Срби и сви Словени не могу а да му не буду захвални: он је један од малобројних савремених словенских писаца којим се апсолутно могу поносити Словени пред странцима (33).

Срезњевски И. И. (1848)

... И онда није требало много времена да се Вук могао појавити у српској књижевности као звијезда првога реда, звијезда са сјајем колико чистим толико и самосвојним. Вук се морао представити као поборник чистог народног српског језика далеког од било каквог утицаја хирова научника, — и, уз помоћ Копитареву, показао се у пуном сјају.

Није се знао народни српски језик — Вук је дао његов рјечник, граматiku, неколико појединачних филолошких истраживања.

Није се знало за српску народну књижевност — Вук је дао богат зборник народних pjesама, пословица и прича.

Није се знало за карактер и обичаје српског народа — Вук им је дао јасан опис ... (144—145).

Непознати аутор (1852)

Српски рјечник (...), што је изашао у Бечу 1818. године једно је од најважнијих дјела којим је Вук Стефановић учврстио за себе опште поштовање свих филолога Европе, једна од најважнијих појава у новој словенској литератури (...) То није само рјечник језика него и у извјесној мјери енциклопедијски рјечник српских народности (63—64).

Гилфердинг А. Ф. (1858)

Раскол који је створио Вук у српској књижевности имао је за њу погубно дјелство. Он је зауставио њен развој. Њене најбоље снаге окренуле су се бесплодној полемици о томе може ли постојати књижевно предавање или се писци морају ограничавати у стилу и правопису ситничавим опонашањем простонародног говора (32).

Пипин А. Н. (1865)

Већ у другој деценији нашега вијека појавио се у српској књижевности сјајан посленик чији је утицај улио нову снагу у проучавање народних елемената. То је био чувени Вук Стефановић Караџић (...). Вук и сада има љуте непријатеље у оним људима који приписују његовим ортографским новинама религиозни и политички карактер и због њега не желе да признају у Вуковим радовима и оно што је у њима стварно важно (143—144).

Каравелов Л. (1867)

Он је био први који је упознао Европу са изванредним епским дјелима Срба, са историјом српскога народа, са вјеровањима, обичајима и старином свога народа (1).

Снегирјов И. (1876)

Вук је Караџић постао настављач Доситеја Обрадовића у народној дјелатности. Пошто га је далеко надмашио у проучавању народнога језика, он је напустио његов умјерен правац и пошао крајњим путем у реформи писаног језика (15). Он је сишао са сцене као заговарач крајњега правца, са паролом која је туђа већини: „Пиши као што говориш” (17).

Будилович А. С. (1877)

Он је одлучио да прекине све везе које су спајале књижевност новог и старог периода и да почне потпуно испочетка са стварањем књижевнога језика. Вуков књижевни преврат није прошао без борбе, која је трајала неколико деценија. Данас је она завршена, очигледно, потпуним тријумфом његових идеја. Тешко је рећи колико је та побједа зависила од унутарње снаге самих тих идеја а колико од разних и случајних подршки са стране, нарочито од Аустрије (47).

Кулаковски П. (1881)

Садашњи српски књишки језик релативно је сасвим недавно добио право грађанства у српској књижевности. Реформа језика и правописа која је извршена радовима Вука Караџића без сумње јој је донијела много користи. Књига је изгубила онај карактер учености који је карактерисао свако дјело писано на „славеносрпском” језику. Она је постала разумљива сваком писменој човјеку. Правопис заснован на фонетици ослободио је оног ко пише тешкоћа с којима се сусретао придржавајући се мјешовитог правописа и узимајући руски, славенски и српски језик. Српски патриоти обично сликају Вука Караџића као човјека необична дара у чијим радовима виде само велику корист за развој своје књижевности и свога народа. Али код њега постоји и друга страна. Раскидајући везу са „славеносрпским” или „славеноруским” језиком Вук Караџић је оштро издвојио не тако богату српску књижевност из савеза са руском и тиме је подвргао знатним опасностима (243).

Кулаковски П. (1882)

Енергија коју је испољио у борби са противницима његових новина и упорност с којом је проводио све оно што је проповиједао у својим дјелима ставља га у ред са вођама српскога народа за вријеме његовог политичког препорода (...). Дјелатност Вука Караџића потпуно заслужује да се назове патриотском (231). Али је реформа Вука Караџића у односу на српски језик била сувише брза: њоме су сувише оштро прекинуте све везе српске књижевности са руском и њеним језиком, везе толико чврсте да се српска литература која је била у зачетку могла уздати у широк развој заједно са руском (...). Умјесто да се постепеним уношењем елемената живог језика очисти и побољша језик српске писмености и на тај начин изгради нови књижевни језик Вук је Караџић дигао живи језик народа, истина мек и милозвучан, али не тако богат, на ниво језика науке и књижевности (232—233).

Попов Н. (1882)

Реформа српскога књижевнога језика и његова правописа коју је извршио Вук Караџић унијела је нов живот у историју српске просвјете, умни и народни развој читавог српског племена (162). Међутим, његова реформа није се задовољавала само њеном теоретском оцјеном; она је захтијевала своје признање у самоме животу; али и то је било мало, она је тежила искључивој и потпуној доминанцији у српској књижевности. Ријечју, предстојао је преврат од историјског значаја, а не само лингвистичког; према томе, треба очекивати борбу између животних интереса, свакодневних навика и вјеровања наслијеђених од претходне генерације. Ето то су главни извори онога отпора на који је морала наићи Вукова реформа у званичним и црквеним круговима, у књижевним кружоцима и од стране појединих особа (207—208). Дакле, борба око реформи Вука Караџића није био само теоретски спор у области филологије: то је била борба између два историјска предања, између животних интереса и умних интереса двију генерација или, тачније, двију епоха у српској историји, које међусобно раздвајају и политички догађаји — постепено ослобађање српске кнежевине од владавине Турске и народни покрети ... (217).

Макушев В. (1882)

Караџићеви аргументи у прилог прихватања јужнога говора за српски књижевни језик нимало нису уједљиви и доказују да је он био лош филолог или пак да је, под Кошитаревим утицајем, дјеловао не у корист уједињавања Срба, него у циљу њиховог цијепања и одвајања Кинеским зидом од осталих Словена: јужни говор својим гласовним специфичностима и граматичким облицима највише се удаљио од старословенскога типа и од свих словенских говора (...). Напротив, *источни* говор најмање је искварен страним утицајима и најближи је старословенском типу и осталим словенским говорима те стога има сва права да постане српски књижевни језик (...). Што се тиче Караџићева *Фонетског правописа*, он ствара други Кинески зид између Срба и осталих Словена, води неписмености и кида везе са историјом, до које држи сваки народ. Фонетски правопис, изузев писменог преношења живих народних говора, погодан је само за дивљаке и за она словенска племена која пишу латиницом (...), а увести фонетски правопис у словенске говоре који имају своју историјску азбуку — хириличну чини ми се највећим безумљем. Сви образовани народи држе се етимолошког правописа (...). Не, то је више него безумље: то је злочин. Стога г. Кулаковском није требало да велича Караџића као српског патриоту. Свјесно или несвјесно уводећи у српску литературу фонетски правопис он је издао свој наод не само зато што је прекинуо везу са његовом историјом него још и стога што је отежао другим Словенима разумијевање српскога језика, а тиме удаљио од њих Србе (...). То није све: својим фонетским правописом он раба неписменост (146—147).

Флорински Т. (1895)

Природно надарен необичном памећу и сунтилним даром опажања, Караџић је био енергични народни посленик у правом смислу те ријечи и својим многобројним радовима и издањима ударио је први и чврст темељ научном проучавању својега језика и народа. (191).

Срезњевски И. И. (1895)

Био сам два пута и код Копитара: с њим тешко да ћу имати посла... Боље не прилазити, иначе може и да уједе. Довољан ми је и Вук: тај ми се Вучић свиђа: ето зашто сам се преселио у његово сусједство, готово дво-риште до дворишта (187).

Степович А. (1899)

Нова српска књига је услед Вукових реформи коначно раздвојена, као што је раније речено, од руске са бугарском како језиком тако и правописом; стари су узор разбијени и мисао народа потпуно је окренута будућности... Ко зна, можда ће тај пут, који се изгледа показао као неизбјежан и неопходан за српску књижевност, и сам довести до оног истог за шта су се тако неуспјешно борили Вукови противници, односно до књижевног уједињења са Русијом? Али зато такво јединство, свјесно прихваћено од стране читавог народа, развијено и створено управо захваљујући Вуковој реформи неће ли бити чвршће и темељитије од оног старог јединства, које је у суштини повезивало са руском књижевношћу само српске књижевнике који су оставили народ у тами непросвијећености између осталог и захваљујући вјештачком и тешком језику њихових књига који је тада прихваћен и који је био сувише далек и тежак за разумијевање? (180—181)

Радченко К. Ф. (1897)

Управо Вука — тог генијалног самоука чија појава чини епоху у историји српске књижевности — треба сматрати директним Доситејевим настављачем (231).

Будилович А. (1904)

А идеја о реформи била је заправо иницирана Вуку из Беча, од стране познатог гоф-слависте Копитара (...) У сваком случају Вукова реформа не би могла проћи, без обзира на подршку Аустрије и српске владе за вријеме Александра Караборђевића, да се није подударила са почетком новог периода српске књижевности послје вјековне стагнације под турским јармом (270—271).

Заболоцки П. А. (1908)

При свему томе дјело самога Вука у тој реформи је и колосално по ширини, енергији и талентованости и важно по последицама. Доиста, захваљујући своме рјечнику, граматичи, буквару, преводу Св. писма и сакупљању народно-поетских бисера грандиозним за једног човјека по замисли и мајсторским по реализацији В. Караџић је дао својој реформи поуздану, непоколебљиву научну основу и ни званичне забране, ни жестоки напади присталица старине и традиције, ни злобни повици кратковидих старатеља неправилно схватаног српства и православља нису могли уништити дубоко смишљену и засновану реформу српског књижевног језика и правописа (284).

Совјетов С. (1931)

Карацић је био приморан да издржи тешку борбу за готово свако појединачно слово. (...) Захваљујући управо тој енегичној борби, која је имала и политичко значење, Вук је стао у ред са вођама народа у његовом ослобађању, као представник ситнобуржоаскога слоја који се борио за своје национално самоопредјељење и који је дошао на смјену старим представницима српске земљишне и трговачке буржоазије. Огромна заслуга Вука Карацића је у томе да је он један од првих осјетио веома велику потребу и неопходност стварања и испољавања националне културе као резултата појаве нових маса које се улијевају у државни и друштвени живот Србије (159).

Бобович А. С. (1946)

Име Вука Стефановића Карацића (1787—1864), оснивача српске и хрватске књижевности и реформатора српског књижевног језика и правописа, чврсто је ушло у историју српске лингвистике и књижевности (4).

Кравцов Н. И. (1957)

Напредни посленици српске културе на челу са Вуком Карацићем (1787—1864) почели су борбу против вјештачког славеносербског језика, за живи народни језик, за чишћење књижевног језика од турцизама и архаизама и очување њених највреднијих достигнућа. Они су узимали у обзир Пушкиново искуство у реформи руског књижевног језика и резултате истраживања руских филолога Востокова и Срезњевског (219).

Голберг М. (1964)

Вук Карацић, по тачној оцјени проф. М. К. Азадовског, био је централна фигура словенског фолклоризма. Велики подвиг Вука, сакупљача српских народних пјесама, реформатора српског правописа и књижевног критичара, добио је огроман одјек у свим словенским земљама (191). Карацић по својој природи није био кабинетски научник. Он је био практичар, борац који је смјело и срчано бранио своје идеје. Са изузетном досљедношћу водио је борбу за народни српски језик и правопис. Демократизација српскога језика допринијела је културно-историјском препороду народа (194).

Гусев В. Е. (1964)

Демократизам и народност Карацића чине га веома блиским нама, људима новог доба и новог друштва (113).

Никитин С. А. (1964)

Тај генијални самоук одликовао се огромном упорношћу у постизавању циљева које је подставио пред собом, оданошћу коме што је сматрао својим позивом, сталном тежњом да усавршава знање (24). Карацићеве заслуге у развоју српског језика и културе, у јачању руско-српских веза изазивају дубоко поштовање (33).

Филип Ф. (1964)

Генијална дјелатност једног од највећих словенских научника и просвјетитеља одвијала се у вријеме херојске борбе Срба против омрзнутог турског јарма, која је крунисана успјехом. Вук Карацић, активни учесник би- така за независност своје домовине, читав свој живот даје рођеном народу.

Он ствара савремену српску писменост, саставља српскохрватку граматику и рјечник, у његовим биљешкама фолклора осјећа се живи чисти народни говор, који постаје основа књижевног језика. Вук Караџић постаје национално знамење, духовни отац српскохрватске културе (369).

Дмитријев П. А. (1964)

У историји словенске филологије Вуку је Караџићу било суђено да упише једну од свијетлих и готово једну од најинтересантнијих страница (101). Вук је Караџић, на тај начин, био не само оснивач савременог српскохрватског књижевног језика него и први српски граматичар, дијалектолог, лексиколог и лексикограф, први стилист и истраживач историје језика (102). Данас (...) ми са задовољством истичемо да за разлику од српске интелигенције, која је у то доба својим већим дијелом била под културним и идеолошким утицајем карловачког двора митрополита реакционара Стевана Стратимировића и која није успјела према заслугама оцијенити дјелатност реформатора српскохрватског језика прогресивни руски научници не само да су је правилно оцијенили него су и настојали пружити Вуку Караџићу сваку могућу помоћ, самим тим активно помажући национални препород братских југословенских народа (109).

Попова Т. (1964)

Геније дубоко национални, Вук је усвојио најбоља достигнућа светске културе (245).

Виноградов В. В. (1965)

Реформу српскога правописа коју је извршио Вук Караџић не треба оцјењивати и разматрати изоловано од других страна и праваца његове дјелатности у области формирања новог српског националног књижевног језика на народној основи. Из тих разлога историјски је правилније видјети у Вуку Караџићу једног од самосвојних великих вођа српског народа у периоду његовог политичког препорода и у области говорне културе (36). Вук Караџић заузима апсолутно индивидуално, особено и изузетно мјесто у историји словенских националних култура. Вук Караџић је у своје доба практично оживио — а такође историјски осмислио — проучавање српске дијалектологије. Својим лексикографским и граматичким радовима ударио је темеље и структуре и истраживању система новог српског књижевног језика (45).

Толстој Н. И. (1965)

У оквиру ширег проблема „формирања националних књижевних језика“, који све више занима славистичке научне кругове у читавом свету, пример стварања савременог српскохрватског књижевног језика добио је свестрано признање као типолошки класичан. Компликовани и брзи процес формирања јединственог књижевног језика Срба и Хрвата, чија стварна суштина и смисао далеко прелази границе лингвистичког проблема и улази у културноисторијски и социјално-политички домен, уздигао је величанствену личност Вука Караџића као централну фигуру, као појаву која је схватила тежње и испунила наде свога народа (227).

Гуц М. В. (1965)

Оснивач српскохрватског књижевног језика и нове српске књижевности, историчар, етнограф, критичар, преводилац, фолклорист свјетске славе Вук Караџић чини епоху у културном и друштвеном животу свога народа (96).

Карасјов В. Г. (1965)

Поздорења руских дипломата да је Карацић био „аустријски шпијун са великом платом“ која су пратила српскога научника током његова живота и рада била су потпуно неоснована. Сада је то доказано непобитним подацима из архивских докумената (223).

Дмитријев П. А. (1974)

Вук Карацић је одлучно изабрао пут револуционарних промјена, пут одлучног раскида са старим књишким језиком и стварања новог књижевног језика који се чврсто базира на народно-разговорном, дијалекатском језику онога доба (69). Дакле, дијалектички оцјењујући улогу рускославенског и славеносерпског језика насталог на његовој основи у историји српске културе и литературе, узимајући у обзир вријеме, услове и облике њихова функционисања, долазимо до закључка да је у почетној етапи њихова употреба код Срба неоспорно имала позитивно значење. Славеносерпски језик почео је да игра реакционарну улогу тек онда када му је био супротстављен савршенији модел књижевног језика и када су присталице славеносерпског језика почели да се користе њиме као оруђем у борби против провођења истински револуционарне и прогресивне језичке реформе В. Карацића (70).

Наумов Ј. П. (1977)

У литератури се у оцјени језичке и ортографске реформе Вука Карацића сувише ставља акценат на „раскиду“ са традицијом, на оном разбијању ранијих норми повезаних са старословенским и „рускославенским“ језицима, а не истиче сличност и подударење многих Вукових принципа а оним језичким промјенама које су биле извршене у Русији у XVIII и почетком XIX в. (324).

Гутков В. П. (1974)

В. Карацић је изградио свој књижевни језик по цијену големих напора. Веома тешко му је било да се ослободи доминирајуће и уобичајене одоре писане рјечи (552).

Гутков В. П. (1978)

Сада постаје све очигледније и опште признато да се форме књижевног језика код Срба (и Црногораца) националног доба стварала не само захваљујући стваралачком доприносу Вука Карацића и његових сабораца, ма колико тај допринос био грандиозан, него и дјеловањем других значајних фактора (72). Екстремизам језичке концепције Вука Карацића био је реакција на контрадикторну књижевно-језичку ситуацију код Срба у првој четвртини XIX в., тежња да се превлада неуређеност књижевног језика (72).

Толстој Н. И. (1978)

Међутим, не треба мислити да је рјешење које је прокламовао Карацић и које је захтијевало „потпуни“ раскид са традицијом, са славенштинством било једино могуће. До потпуног раскида са традицијом није дошло ни код самог Вука (...). Био је сасвим могућ и реалан други, у неком смислу више „средњи“ пут који је изабрао Његош, по коме су фонетике и морфологије били у потпуности нормирани на народној штокавској (оној истој источњокерцеговачкој) основи, а лексика кодифицирана на бази симбиозе народних и књишких (словенских) елемената. Такав је пут близак „караменовско-пушкиновском“ путу, познатом у историјској пракси руског књижевног језика.

Он је био потпуно могућ, али је био средином XIX в. у једном смислу мање прагматичан него пут који је предлагао Караџић. Он је отежавао брзо, готово непосредно зближавање са језиком који се стварао и кристализирао на истој штокавској основи у Хрватској. За што скорије стварање јединственог књижевног језика била је, природно, прихватљивија Вукова варијанта (328).

Гутков В. П. (1979)

Жестока борба мишљења трајала је неколико деценија и завршила се побједом концепције у чијој је изради детерминирајуће значење имао револуционарни екстремизам Вука Караџића (210).

Гутков В. П. (1981)

За утврђивање концепције књижевног језика коју је израдио Вук у сарадњи са Копитаром, детерминирајући значај имала је књижевна и научна дјелатност самога Вука, која се потпуно налазила у оквиру националних вриједности ... (147).

Журављов В. К. (1982)

Вук Караџић и Тарас Шевченко сваки су на свој начин ријешили проблем даљег развоја књижевног језика својих народа, одредивши принципе за сужавање варирања норми (202). Норвежани нису имали свога Караџића па су до данас обје форме норвешког књижевног језика званичне, на њима се изводи настава у школама и сл. (203).

Дмитријев П. А., Сафронов Г. И. (1983)

Ти су услови код Срба у XVIII в. настали тако што су у борби за очување своје националне самобитности, као резултат објективне неопходности, били приморани да се окрену рускославенском језику као оруђу своје културе. То је био изнуђен, не најбољи, али објективно неопходан период у развоју српске књижевности. Узпред, рускословенски језик, рускословенска литература није прекривала путеве на Запад (70).

Дмитријев П. А. (1984)

Приликом стварања књижевног српскохрватског језика В. Караџић је видио свој основни задатак у мобилизацији и разоткривању самобитних средстава за изражавање народног језика Срба који су говорили на новоштокавском дијалекту (125).

Дмитријев П. А., Сафронов Г. И. (1984)

При рјешавању питања дијалекатске основе књижевног језика В. Караџић—практичар показао се јачим и далековиднијим од В. Караџића—теоретичара (56).

Гутков В. П. (1986)

Књижевно-језичка реформа Вука Караџића под првобитном паролом „Пиши као што говориш“ неvjероватно је олакшала доступ литератури и достигнућима у области културе и науке хиљадама и милионима људи. Многим од њих за савладавање новог књижевног језика било је довољно научити читати и писати (63).

Гутков В. П. (1987)

Осмог новембра 1987. године напуниће се двјеста година од рођења великог српског филолога и писца Вука Стефановића Караџића (1787—1864). Тај јубилеј, који се широко обиљежава у Југославији и другим земљама, даје подстрек за продубљено проучавање стваралаштва Вука Караџића, његовог животног пута, веза и контаката са савременицима, осмишљавање историјске судбине његових дјела и подухвата.

Дуличенко А. Д. (1987)

За Караџића руски и рускоцрквенославенски језик у правом смислу рјечи имају другу вриједност, која се, у суштини, своди на чисто метајезичку вриједност: у процесу реформаторског рада он се њима користи било за консолидацију ових или оних елемената у српском књижевном језику било за њихово одбацавање (8).

ЛИТЕРАТУРА

А. Д. Караджич Вук Стефанович. — Большая советская энциклопедия, Москва, 1937, т. 31, с. 434.

Айзеншток И. Я. „Подражаніе сербському” Т. Шевченка. — Збірник праць восьмої наукової Шевченківської конференції, Київ, 1960, 96—114.

Аксенова Е. П. Попов Нил Александрович. — Славяноведение в революционной России. Библиографический словарь. Москва, 1979.

Бажова А. П. Русско-югославенские отношения во второй половине XVIII в. — Москва, 1982.

Балакин А. Сербская народная лирика. — АКД, Москва, 1952.

Балакин А. М. Сербско-русские литературные взаимосвязи в первой половине XIX в. — Взаимосвязи славянских литератур, Ленинград, 1966, 40—49.

Бернштейн С. Б. Программа по истории сербского языка. — Москва, 1955.

Бернштейн С. Б. Национальное возрождение и формирование славянских литературных языков. — Формирование национальных культур в странах Центральной и Юго-Восточной Европы, Наука, Москва, 1977, 50—58.

Библиографические записки. Известия Имп. АН по ОРЯС. — СПб, 1853, т. III, л. 41, стлб. 234—238.

Вілодід И. К. Вук Караџич в історії українсько-сербських наукових зв'язків. — Київ, 1965, 48. — Також: Аналі Філолошкого факультета, Београд, 1964, кн. IV, 47—64.

Блок А. Значение Вука Караџича в сербской литературе. — Вопросы языковедения, Москва, 1963, 4, 113—114.

Бобович А. С. Незданная автобиография В. С. Караджича. — Научный бюллетень ЛГУ, Ленинград, 1946, 11—12, с. 4—12.

Большая советская энциклопедия, т. 11. — Советская энциклопедия, Москва, 1973, 378—379.

Борковский О. Про славного сербського ученого Вука Стефановича Караджича (з додатком про слов'янське письмо і слов'янської правописи). — Львов, 1899.

Брандт Р. Ф. Краткая фонетика и морфология сербского языка. — Изд. 2—в, Москва, 1912.

Брандт Р. Ф. Начертание славянской акцентологии. — СПб, 1880.

Будилович А. С. Академия Наук и реформа русского правописания. — Русский Вестник, 1904, кн. VIII.

Будилович А. С. Общеславянский язык в ряду других общих языков древней и новой Европы. Т. 2—й: Зарождение общего языка на славянском востоке. — Варшава, 1892.

Будилович А. С. Очерки из сербской истории. — СПб, 1877, 55.
 Булаховский Л. А. Исторические связи русского и сербского языков. — Славяне, Москва, 1954, 11, 30—33.

Венелин Ю. Древние и нынешние болгары в политическом, народописном, историческом и религиозном их отношении к россиянам. В 2-х томах. — Москва, т. I — 1829, т. III — 1841.

Варгелъник А. Оповідання про Вука Караджича. — Благотворительное общество издания общепользных и дешевых книг, елтербург, 1906.

Вѣстник Европы. — 1820, 112 часть, стр. 112 и 208.

Виноградов В. В. Изучение литературы и языка народов Югославии в Советском Союзе. — Славяне, Москва, 1956, 4, 13—14.

Виноградов В. В. Революционная роль Вука Караджича в формировании сербского национального литературного языка. — Анали Филолошког факултета, Београд, 1965, кн. V, 35—52.

Виноградов С. А., Наумов Е. П., Чеконова Г. П. Из переписки Вука Караджича с русскими учеными. — Славянское источниковедение, Москва, 1965, 180—207.

Вулетич В. Срезневски и Вук. — Анали Филолошког факултета, Београд, 1964, кн. IV, 83—96.

Гильфердинг А. Ф. Западные славяне. — Русская беседа, 1858, т. IV, отд. IV.

Гильфердинг А. Ф. Развитие народности у западных славян. В: Гильфердинг А. Ф. Собрание сочинений в 4-х томах, т. II, СПб, 1868, 53—109.

Гольберг М. Труды Караджича в оценке деятелей русской культуры первой половины XIX века. — Прилози за книжевност, језик, историју и фолклор, Београд, 1964, кн. 30, св. 3—4, 191—209.

Гольберг М. Труды и дни Вука Караджича. — Вопросы литературы, Москва, 1965, 12, 230—237.

Греч Н. Извѣстїе о новой книгѣ: Вукъ Стефановичъ Караджичъ. Народныя Сербскія Пѣсни в трехъ томъхъ. — Сынъ Отечества, 1824, 26, 241—249.

Громов П. Т. Вук Караджич и русская культура. Кандидатская диссертация. — Ростов н/Д, 1950, 280.

Громов П. Т. Переписка В. С. Караджича с И. И. Срезневским. — Развитие капитализма и национальные движения в славянских странах, Наука, Москва, 1970, 322—353.

Гудakov В. П. Бележки за еволюцията на езика на Вук Караджич. — Езиковедски изследованија, София, 1974, 551—555.

Гудков В. П. История литературного языка у сербов в освещении Н. А. Попова. — Советское славяноведение, Москва, 1986, 2, 58—65.

Гудков В. П. Борьба концепций „славянского” и простого языка в истории литературного языка у сербов. — Славянское и балканское языкознание, вып. 5: История литературных языков и письменность, Наука, Москва, 1979, 198—211.

Гудков В. П. К изучению русского лексического наследия в сербохорватском языке. — Вестник МГУ, Филология, 1978, 4, 72—82.

Гудков В. П. Книжно-письменный язык у сербов в XVIII — начале XIX в. — Формирование наций в Центральной и Юго-восточной Европе, Наука, Москва, 1981, 135—150.

Гудков В. П. О различиях между двумя вариантами сербо-хорватского литературного языка. — Советское славяноведение, Москва, 1965, 3.

Гудков В. П. О „славянском” языке Захария Орфелина. — Вестник МГУ, Москва, 1973, 3, 46—51.

Гудков В. П. Русский язык в истории литературного языка у сербов. — Вестник МГУ, Серия Филология, Москва, 1983, 4, 62—68.

Гудков В. П. Фрагменты Караджичианы. — Советское славяноведение, Москва, 1987, 4, 102—107.

Гусев В. Е. Вук Караджич и русская фольклористика. — Русская литература, Москва, 1964, 2.

Гусев В. Е. Содействие русских ученых путешествиям Вука Караджича. — Рад XII-ог Когреса Савеза фолклориста Југославије у Новом Винодолском, Загреб, 1966.

Гутшмидт К. О роли церковнославянского языка в формировании современных болгарского и сербского литературных языков. — Вопросы языкознания, Москва, 1969, 6, 71—72.

Луц М. В. Великий син сербського народу. (До 100-річчя з дня смерті В. Караджича). — Народна творчість та етнографія, Київ, 1966, 4, 30—34.

Дмитриев П. А. Вук Стефанович Караджич (1787—1864). — Вестник ЛГУ, Ленинград, 1964, 20, 101—109.

Дмитриев П. А. Еще одно сравнение языка Вука Караджича с современным сербохорватским литературным языком. — Сборник за филологију и лингвистику Матице српске, Нови Сад, 1963, VI, 73—91.

Дмитриев П. А. Значение переводов Вука Караджича для формирования сербского национального самосознания. — У истоков формирования наций в Центральной и Юго-восточной Европе, Наука, Москва, 1984, 108—132.

Дмитриев П. А. К вопросу о значении термина „славяносербский (славяно-сербский) язык”. — Сборник Матице српске за филологију и лингвистику, Нови Сад, 1984—85, XXVIII—XXVIII, 223—229.

Дмитриев П. А. Основные этапы становления национального сербохорватского языка. — Праці Одес. держ. ин-ту. Сер. філол. наук, вип 15, 1962, 221—228.

Дмитриев П. А. Русско-славянский и славяно-сербский языки и проблемы создания литературного языка на народной основе. — Сборник за филологију и лингвистику, Нови Сад, 1974, XVIII/I, 63—70.

Дмитриев П., Сафронов Г. Вук Караджич. — Всесвіт, Київ, 1964, 8, 127—128.

Дмитриев П. А., Сафронов Г. И. Вук Караджич и Россия. — Сборник Матице српске за книжевност и језик, Нови Сад, 1965, XIII/2, 329—342.

Дмитриев П. А., Сафронов Г. И. Еще раз на тему „Вук Караджич и Россия”. (В связи с выходом книги Миодрага Поповича „Йот”). — Ученые записки Тартуского университета, вып. 649: Из истории славяноведения в России, Тарту, 1983, 2, 67—76.

Дмитриев П. А., Сафронов Г. И. Вук С. Караджич и его реформа сербохорватского языка. — ЛГУ, Ленинград, 1984, 107.

Дмитриев П. А., Сафронов Г. И. Из истории русскоюгославянских литературных и научных связей. — ЛГУ, Ленинград, 1975, 201.

Добрашиновић Г. Неколико докумената из руских архива о Вуку Караџићу. — Архивист, Београд, 1963, XIII, св. 1—2, 21—61.

Добрашиновић Г. Петар Иванович Кепен и Вук. — Београд, Рад, 1966, 12.

Добрашиновић Г. Вук и Руси. — Вуков и Доситејев музеј, Београд, 1964, 14.

Добрашиновић Г. Вук и Руси. — Ковчежић, Београд, 1964, књ. VII.

Долобо М. Г. Этнографическое единство сербов и хорватов. — Пг, 1917, 21.

Дуличенко А. Д. Крижанич и Караджич: в поисках метаязыковых решений. — Реферат на симпозијуму посвећеном 200. годишњици Вука Караџића, Ленинград, април 1987, 16 с.

Желтов И. М. Караџић В. Немачко-српски рјечник, Беч, 1977. — йЗ, 1977, вып. 3.

Журавлев В. К. Внешние и внутренние факторы языковой эволюции. — Наука, Москва, 1982, 328.

Заболотский П. А. Очерк русского влияния в славянских литературах нового времени. I: Русская струя в литературе сербского возрождения. — Варшава, 1908, 431.

Злыднев В. И. Типологическая близость культур Западно- и южнославянских народов в эпоху формирования наций. — Советское славяноведение, 1983, 4.

Злыднев В. И., Лециловская И. И., Львона Е. П. Национально-освободительное движение южных славян и проблема формирования национальных культур. — История, культура, этнография и фольклор славянских народов, Москва, 1973, 330—343.

Зоря, Львов, 1988, № 18—19 (прилог О. Борковског).

Зыкин В. Н. Вук Караджич и русская наука. (Страница из истории русско-славянских отношений). — Кандидатская диссертация. — Ленинград, 1949, 360.

Ижевская М. Г. Вук Стефанович Караджич (1787—1864 гг.). К столетию со дня рождения. — Известия АН СССР, Москва, 1964, т. XXVIII, вып. 6, 514—516.

Из истории русско-славянских литературных связей XIX в. — Москва — Ленинград, 1965.

Из письма Ординарного Профессора Московского Университета По-година к Министру Народного Просвещения изъ Германіи. Журналь Мини-стерства Народного Просвѣщенія, 1836, IX, 671—675.

Исследования по сербохорватскому языку. — Наука, Москва, 1972, 395.

История Югославии в 2-х томах. Том I. — Москва, 1963.

История южных и западных славян. — МГУ, Москва, 1979, 574.

Каравеловъ Л. Вукъ Стефановичъ Караджичъ. — Филологическія за-писки, Воронежъ, 1867, I, 1—16.

Карасев В. Г. Вук Караджич и Россия. — Славянское источниковеде-ние, Москва, 1965, 208—228.

Кетпен П. И. Литература славянских народов. Письмо к редактору журнала. — Журнал Министерства Народного Просвещения, 1836, февраль, ч. IX.

Кетпен П. И. Письмо 2-е редактору журнала. — Журнал министерства народного просвещения, 1836, июль, ч. XII.

Кетпен П. И. (Рецензия без заглавия и без подписи на статьи и книги Вука Караджича: Огледи светогa писма, Словарь сербского языка и Серб-ская граматика). — Библиографические листы, 1825, 18 за 29 июня.

Кетпен П. И. (Статья). — Труды Вольного общества любителей рос-сийской словесности, 1819, ч. VI, стр. 226—228.

Кораблев В. Н. Караџиѣ Вукъ. Српски рјечник, истумачен немачкијем и латинскијем ријечима. 3-е изд., испр. и доп. Београд, 1898, XVIII + 880 с. — ИОРЯС, т. 4, 1899, кн. I, 359.

Корш Ф. Е. О русском правописании. — Известия Отделения русского языка и словесности АН, 1902, т. УП, кн. I, 39—94.

Кравцов Н. И. Караджич Вук Стефанович. — Краткая литературная энциклопедия, Москва, 1966, т. 3, 386—387.

Кравцов Н. И. Русско-югославские литературные связи. — Общественно-политические и культурные связи народов СССР и Югославии, АН СССР, Москва, 1957, 200—289.

Кулаковский П. А. Вук Караджич. Его деятельность и значение в серб-ской литературе. — Москва, Типография бывш. Ф. Б. Миллера, 1882, 245.

Кулаковский П. Иллиризм. Исследование по истории хорватской литера-туры периода возрождения. — Варшава, 1894, 504.

Кулаковский П. А. Лукиан Мушицкий. — ЖПНП, 1881, ч. ССХVІ, ав-густ, 243—280.

Кулаковский П. А. Начало русской школы у сербов в XVIII веке. — СПб, 1903, 176.

Лавров П. А. Князь Милош о реформе сербского правописания Вука Караджича и владыка Петр III о Доситее Обрадовиче. — Известия имп. АН по ОРЯС, СПб, 1903, т. III, 327—335.

Лавров П. А. Культурно-национальное единство сербов и хорватов. — Петроград, 1917, 158.

Лалић Р. Вук и Руси. — Анали Филолошког факултета, Београд, 1964, кн. IV, 229—242.

Лещиловская И. И. 100 лет со дня смерти Вука Караджича (заседание Института славяноведения АН СССР). — Новая и новейшая история, Мос-ква, 1964, 3.

Майков А. История сербского языка по памятникам, писанным кирилли-цею, в связи с историей народа. — Москва, 1857.

Макеева В. Н. Проект плана „Сравнительного словаря всех славянских наречий“ акад. А. Х. Востокова. — Известия Отделения литературы и языка АН СССР, 1964, 4.

Макушев В. Кулаковский П. „Вук Караджич, его деятельность и значение в сербской литературе, Москва, 1982. — Русский Филологический Вестник, Варшава, 1882, т. VIII, 140—149.

Младенович А. Норма и книжный язык у сербов во второй половине XVIII в. — Первые десятилетия XX вв. — Проблемы нормы в славянских литературных языках в синхронном и диахронном аспектах, Москва, 1976.

Модзалевский Л. Б. Неизданная автобиография В. С. Караджича. — Научный бюллетень ЛГУ, Ленинград, 1946, 11—12, с. 4—7.

Мошин В. Вуков Нови завјет. — Сабрана дела Вука Караџића, књ. X, Београд, 1974.

Надеждин Н. Письмо к издателям. — Северная пчела, 1942, 77 (7 апреля), 78 (8 апреля).

Навроцкий В. Твори. — Лввів, 1884, т. I, 190—191.

Наумов Е. П. Из истории русско-сербских культурных связей 40—60-х годов XIX в. — Формирование национальных культур в странах Центральной и Юго-Восточной Европы, Наука, Москва, 1977, 319—330.

Недић В. Везе Вукове са Украјинцима. — Ковчежић, Прилози и граба о Доситеју и Вуку, Београд, 1958, 1.

(Неизвестный автор). Статья. — Санктпетербургские Ведомости, 1859, 276.

Никитин С. А. Вук Караджич и Россия. — Новая и новейшая история, 1964, 3, 24—33.

Никитин С. А. Караджич и Ранке. — Проблемы историографии, Воронеж, 1960, 11—16.

Новое издание сербского словаря В. С. Караджича. — ЖМНП, ч. 1952, 2, отд. 7, 63—65.

Общественно-политические и культурные связи народов СССР и Югославии. — АН СССР, Москва, 1957, 332.

Петровский Н. Первые годы деятельности Копитара. — 1906.

Письмо И. С. Аксакова к Е. А. Черкасовой от 5 ноября 1877 г. — Славянский сборник, Москва, 1948, 186—187.

Погорелов В. Лекции по истории сербского языка. — Варшава, 1914.

Полевой Н. О древнем языке словенском. — Труды Общества любителей российской словесности. Ч. 4-я, Москва, 1824, 24—43.

Полевой Н. А. Народне српске пјесме, Огледи светог писма... и Даница, Забавник за 1826. — Московский Телеграф, Москва, 1827, ч. 13-я, отделение первое, II, с. 137—150.

Понырко П. Е. Югославяне. — ФЗ, 1869, вып. 4, 5, 6; 1870, вып. 3.

Попов Н. К вопросу о реформе Вука Караджича. — ЖМНП, 1882, ч. 220, 4, 162—225.

Попов Н. А. Письма П. Атанацковича, Вука Караджича, Миклошича и Коллара к Н. И. Надеждину. — Русский архив, Москва, 1873, 1131—1222.

Попова Т. П. Великий реформатор. (К 100-летию со дня смерти Вука Стефановича Караджича). — Иностранная литература, Москва, 1964, I, 245—246.

Попова Т. П. Неизвестные письма В. Ст. Караджича. — Вестник МГУ, 1964, 4, 55—66.

Попова Т. П. Новое капитальное издание Вука Караджича. — Вестник МГУ, Филология, Москва, 1968, 4, 73—80.

Прийма Ф. Я. Из истории создания „Песен западных славян“ А. С. Пушкина. — Из истории русско-славянских литературных связей XIX в. АН СССР, Москва — Ленинград, 1963, 95—123.

Путевые письма Измаила Ивановича Срезневокого из славянских земель 1839—1842. — СПб, 1895, 187.

Пушкаревич К. А. Автобиографическая записка Вука Ст. Караджича. — Труды Института славяноведения АН СССР, Москва, 1934, т. III, 149—158.

Пыпин А. Н. Обзор истории славянских литератур. — Изд. 2-е, СПб, 1879, т. 1.

Радосевич Н. Зашто су Рүси помагали Вука. — Наш језик, Београд, 1939, књ. 6, св. I, 29—38.

Радченко К. Ф. Досифей Обрадович и его литературная деятельность. — Киев, 1897, 253.

Рильский М. Вук Караджич (1737—1864). — Славяне, 1954, 1.

Письмо к Н. И. Надеждину от 13 марта 1851 г. — Русский Архив за 1873 г., стр. 1216.

Свенцицкий Я. С. Этапы формування болгарської, сербської і української мови. — Вопросы славянского языкознания, кн. 4-я, Львов, 1955, 123—130.

Съверная пчела, 1847, 273 (27 октября).

Снегирев И. Новый завет на сербском наречии. Очерк из эпохи возрождения письменности у православных сербов. — Казанский университет, Казань, 1976, 45. Отд. оттиск из ПрС, 1876.

Советов С. С. К вопросу об изучении Вука Караджича. (Опыт критико-библиографического обзора за период с 1864 г. по 1926 г.). — Сборник работ студентов-выдвиженцев, аспирантов и научных работников Ленинградского историко-лингвистического института, Ленинград, 1931, 158—174.

Соколов Н. Н. Столетие победы Вука Караджича в борьбе за народный язык и новое правописание. — Ученые записки Института славяноведения, изд. АН СССР, Москва, 1984, т. 1.

Сперанский М. Н. Вук Караджич и русская песня. — СПб, 1908.

Срезневский И. И. Вук Стефанович Караджич. Очерк биографический и библиографический. — Братская помощь пострадавшим семействам Боснии и Герцеговины. СПб, 1876, 33 с. Српскохрватски преводи: 1. превод Алкесандра Санджиа: Даница, Нови Сад, 1866, бр. 24—26, с. 567—571, 590—595, 617—623; 2. превод Милоша Московљевића: Српски књижевни гласник, 1937, књ. LII, ств. 5, с. 383—399; 3. превод I дијела М. Московљевић, III дијела Г. Добрашчиновић: Књижевност, Београд, 1987, I, 28—56. О раду И. И. Срезневског в.: Добрашчиновић Г. Вуков животопис од И. И. Срезневског. — Књижевност, Београд, 1987, I, 57—68.

Срезневский И. И. Друга књига српских народних пјесама. У Бечу (Вѣнѣ) 1844. — Московитянинъ, 1844, 8, 400—402.

Сперанский М. Н. Письмо Вука Караджича Н. И. Надеждину. — Труды Института славяноведения АН СССР, Ленинград, 1934, III, 159—162.

Срезневский И. И. Донесение министру народного просвещения, из Вены, от 8 (20) февраля 1841 г. — Журнал Министерства Народного Просвещения, 1841, ч. XXXII, отдел IV.

Срезневский И. И. Донесение адъюнкта Срезневского г. Министру народного просвещения, из Загреба, от 2 (15) августа 1841 г. — Журнал Министерства Народного Просвещения, 1842, январь, отдел IV.

Срезневский И. И. Донесение г. министру народного просвещения. Донесение 4-е, из Братиславы, от 5 (7) апреля 1842, из Кракова, от 2 августа 1842 г. — Журнал Министерства Народного Просвещения, 1843, ч. XXVIII, отдел IV.

Срезневский И. И. Карацић В. С. Нови Завјет Господа Исуса Христа. Беч, 1848, XV + 607 с. — Журнал Министерства Народного Просвещения, 1948, ч. 57, 2, отд. 6, 139—157.

Срезневский И. И. Карацић В. Примери српско-словенског језика, Беч, 1875, 79. — ИОРЯС, т. 6, 1857, вып. 3, 253—254.

Срезневский И. И. К истории издания „Известий и Ученых записок II Отделения АН. — СПб, 1905.

Срезневский И. И. Лекции, читанные в Главном педагогическом институте с 1853 по 1857 г. по славянской филологии и истории славянских литератур (запись Н. А. Добролюбова). — Рукописное отделение ГПБ, ф. 225, ед. хр. 126, л. 75.

Срезневский И. И. Сборник статей, читанных в Отделении русского языка и словесности АН. — СПб, 1873, т. V, вып. 3.

Срезневский И. И. Сърбская литература. Любитель просвещения. Српско-далматинский магазин за лето 1842 г. Задар, 1842, 120 с. — Денница, 1843, ч. 3, 11, 72—74.

Степович А. Очерки истории сербохорватской истории. — Київ, 1899.

Стойкович А. Новый завѣтъ Господа нашего Иисуса Христа. — СПб, 1824, 2-е изд. Лейпцигъ, 1830; 3-е изд. Лейпцигъ, 1834.

Тимошенко Д. П. Вук Караджич и Україна. — Литературна Україна, 1964, від. 24 січня.

Тимошенко П. Д. Вук Караджич і українська мова. — Вісник Київського державного ун-та, Київ, 1965, 7, 35—40.

Толстой Н. И. Архаизм и новаторство у језичкој реформи Вука Караџића. — Анали Филолошког факултета, Београд, 1965, књ. 5: Вуков зборник, 227—234.

Толстой Н. И. К вопросу о древнеславянском языке как общем литературном языке южных и восточных славян. — Вопросы языкознания, Москва, 1966, 1, 52—66.

Толстой Н. И. К вопросу о зависимости элементов стиля стандартного литературного языка от характера его стандартности. Развитие стилистических систем литературных языков народов СССР, Ахшбад, 1968, 124—134.

Толстой Н. И. К историко-культурной характеристике „славяно-сербского” литературного языка. — Формирование национальных культур в странах Центральной и Юго-восточной Европы, Наука, Москва, 1977, 267—280.

Толстой Н. И. Литературный язык сербов в XVIII в. (до 1780). — Славянское и балканское языкознание. История литературных языков и письменность, Москва, 1979.

Толстой Н. И. Литературный язык у сербов в конце XVIII — начале XIX вв. — Национальное возрождение и формирование славянских литературных языков, Москва, 1978, 269—328.

Толстой Н. И. Роль древнеславянского литературного языка в истории русского, сербского и болгарского литературного языков XVIII — XVIII в. — Вопросы образования восточнославянских литературных языков, 1962, 5—21.

Толстой Н. И. Създаване на койне в славянските езици и първото влияние върху литературните езици. — Славянская филология, София, 1963, т. 1.

Тошовић Б. Вукова реформа језика у тумачењу руских и совјетских научника. — Вук у своме времену и данас (зборник), Сарајево, 1987, 16 стр. (у штампи).

Тяпко Г. Г. Словообразовательные типы Nomina abstract, в сербском литературном языке первой половины XIX в. (На материале произведений В. Караджича). — Славянское и балканское языкознание. Проблемы лексикологии. Москва, 1983, 54—69.

Филин Ф. П. Юбилей Вука Караджича в Югославии. — Известия ОЛЯ АН СССР, Москва, 1964, т. 23, вып. 4, 369.

Флоринский Т. Д. Лекции по славянскому языкознанию. — Киев, 1895.

Франко Ј. Твори в двадцати томах. Том XVII. стр. 260.

Чернышевский Н. Г. История Сербии по сербским источникам. — В: Чернышевский Н. Г. Собрание сочинений в 15-ти томах, т. 4, Москва, 1948, 544—553.

Энциклопедический словарь Гранат. — 7-е переработ. изд. Изд-во Русское библиографическое ин-та Гранат, т. 23, 438—439. (Биография Вука Караджича).

Ющук Г. П. Шевченкове „Подражаніє сербському. — Рудянське літературознавство, 1964, 2, 112—116.

Ягич И. В. История Славянской филологии. — СПб, 1910, 378.